

Editörden...

Sevgili Okurlarımız,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nin 2018 Haziran, 19. cilt, 2. sayısıyla karşınızdayız. Öncelikle dergimizde katkı sağlayan yazarlarımıza, hakemlerimize, okurlarımıza, Akademik Danışma Kurulumuza ve Editörler Kurulumuza sizlerin huzurunda teşekkür ediyorum. Editörler Kurulu olarak bundan öncesinde olduğu gibi, bundan sonraki süreçte de dergimizi niceliksel ve niteliksel olarak daha üst seviyeye taşıma gayretinde olduğumuzu sizlere bildirmekten gurur duyuyorum...

Dergimizin bu sayısında yedi araştırma ve bir derleme makalesine yer almaktadır. Bu çalışmaların kısa bir özetini aşağıda dikkatinize sunmak istiyorum. Bu sayımızda yayımlanan ilk araştırma makalesi *Güzin KARASU* ve *Yıldız UZUNER* tarafından yürütülen “*İşitme Engelli Üniversite Öğrencileriyle Dengeli Okuma Yazma Yaklaşımı ile Gerçekleştirilen Yazma Çalışmalarının İncelenmesi*” adlı çalışmadır. Araştırmada işitme engelli üniversite öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin etkili bir şekilde gelişimi için planlanan yazılı anlatım dersleri incelenmiştir. Bir eylem araştırması olan çalışma Anadolu Üniversitesi, Engelliler Entegre Yüksekokulu'na devam eden 7 Bilgisayar Operatörlüğü ikinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmanın verilerini video kayıtları, ders planları ve değerlendirmeleri, öğrenci dosya/defterleri ile araştırmacı günlükleri oluşturmuştur. Araştırmada, öğrencilerin yazma sürecinin planlama/hazırlık, taslak yazma, gözden geçirme/düzeltilme ve yayımlama aşamalarının alanyazın ile benzer ancak döngüsel bir şekilde gerçekleştiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin yazma sürecinin taslak yazma, gözden geçirme/düzeltilme aşamalarına aktif olarak katıldıkları ve yazılı ürünlerinin süreçte gerçekleştirilen stratejileri yansıttığı görülmüştür. Metinlerin yazılma süreçleri incelendiğinde, stratejilerin doğrudan ve üstbilişsel bir şekilde öğretildiği, model olma stratejisinin yoğun olarak kullanıldığı belirlenmiştir.

“*Ağır ve Çoklu Yetersizliği (AÇYE) Olan Çocuk Annelerinin Yaşadıkları Sorunların ve Sorunlarla Baş Etme Yöntemlerinin Belirlenmesi*” adlı ikinci araştırma makalesi *Mine KİZİR* ve *İlknur ÇİFCİ TEKİNARSLAN* tarafından yürütülmüştür. Çalışmada, ağır ve çoklu yetersizliği (AÇYE) olan çocuk annelerinin yaşamış oldukları sorunların ve bu sorunlarla baş etme yöntemlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Olgu bilim modelinde desenlenen araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. AÇYE olan çocuğa sahip beş anneyle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Bulgulara göre annelerin tanılama sonrasında eğitim, sağlık, ulaşım, çevre ve aile ilişkileri, maddi zorluklar ve gelecek kaygısı konularında sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca bu sorunlarla baş etmede kendilerini yalnız ve güçsüz hisseden annelerin sorunlarla baş etme yöntemlerinin oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir.

Üçüncü araştırma makalesi *Nermin ÇİFTÇİ ARIDAĞ* ve *Eyüp Sabır ERBİÇER* tarafından yürütülen “*Grupla Psikolojik Danışma Uygulamasının Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Annelerin Kaygı Düzeyleri ve Yaşam Doyumları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*” adlı çalışmadır. Araştırmada özel gereksinimli çocuğa sahip annelere uygulanan grupla psikolojik danışma programının, annelerin durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin azalmasında, yaşam doyumlarının ise artmasında etkili olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel bir rehabilitasyon merkezine devam eden 3-17 yaşları arasındaki özel gereksinimli çocukların anneleri ile yürütülmüştür. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel modelin kullanıldığı çalışmada deney ve kontrol grubunda sekiz anne olmak üzere toplam 16 anne katılmıştır. Uygulama grubunda yer alan annelere sekiz oturumdan oluşan grupla psikolojik danışma programı uygulanmıştır. Veriler Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri ve Yaşam Doyumu Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Kovaryans (ANCOVA) analizi kullanılmıştır. Grupla psikolojik danışma uygulaması sonucunda deney grubundaki annelerin durumluk sürekli kaygı puanlarında kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde azalma, yaşam doyumlarında ise anlamlı düzeyde artma olduğu gözlenmiştir.

Sefa BULUT ve *Hüseyin Buğra KARAMAN* tarafından kaleme alınan dördüncü araştırma makalesi “*Engelli Bireylerin Cinsel, Fiziksel ve Duygusal İstismarı*” adını taşımaktadır. Çalışmada engelli bireylere yönelik cinsel, fiziksel ve duygusal istismarın 2005 ile 2015 yılları arasında ulusal düzeyde yayın yapan basına yansıdığı şekliyle incelenmesi amaçlanmıştır. “Engelli bireylerin cinsel istismarı” “engelli bireylerin cinsel tacizi”, “engelli bireylere yönelik tecavüz” ve “engelli bireylerin fiziksel ve duygusal istismarı” sözcükleri kullanılarak ulusal düzeyde en çok satan 10 gazetenin arama motorlarından tarama yapılmıştır. Ayrıca araştırmacılar engelli bireylere yönelik cinsel, fiziksel ve duygusal istismar alanyazınını inceleyerek bu konuyla ilgili 13 soru belirlemişlerdir. Sorular istismarcı, istismar türü, istismarın olduğu yer ve olduğu bağlam şeklinde olmak üzere daha çok istismarın doğasını anlama ve açığa çıkarmaya yöneliktir. Tespit edilen vakalar oluşum sıklıkları açısından aylara ve yıllara göre sıralanarak bir “trend analizi” yapılmış ve daha geniş bir çerçeveden istismar olgusu incelenmiştir.

Beşinci araştırma makalesi olan “*Zayıf Okuyucuların Okuduğunu Anlama Becerilerinin Geliştirilmesinde Ana Fikir Belirleme Becerisinin Öğretimi*” adlı çalışma *İlhan İLTER* tarafından yürütülmüştür. Çalışmada, okuduğunu anlama becerilerinin gelişimi için ana fikir belirleme becerisi ile ilgili verilen doğrudan öğretimin okuduğunu anlamada güçlük çeken üç dördüncü sınıf öğrencisi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada,

yoklama evreli denekler arası çoklu yoklama deseni kullanılmış ve elde edilen veriler grafiksel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Katılımcıların öğretim oturumlarında ve toplu yoklamalarda okuduğunu anlama performansı öyküleyici metinlerden oluşan kısa cevaplı sorular aracılığıyla değerlendirilmiştir. Ana fikir ve ayrıntı belirleme becerilerinin kalıcılığı ise öğretim uygulaması sonunda üçüncü ve beşinci haftalarda incelenmiştir. Ayrıca çalışmada, uygulanan programın etkilerinin niteliksel boyutlarını değerlendirmek amacıyla sosyal geçerlik verilerine yer verilmiştir. Araştırma bulguları, ana fikir belirleme becerisi üzerine yapılan öğretimin ana fikir ve ayrıntıları belirleme becerilerini öğrenme ve öğrenilen becerilerin kalıcılığını sürdürme konusunda her üç katılımcıya katkı sağladığını ve başlama düzeyi evresine kıyasla daha yüksek düzeyde bir okuduğunu anlama performansı elde edildiğini göstermiştir. Tüm sonuçlar, okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde doğrudan öğretim modeli kullanılarak yapılan ana fikir belirleme becerisi öğretiminin katılımcı öğrenciler için etkili bir yöntem olduğunu göstermiştir.

“Özel Yetenekli ve Zihin Yetersizliği Olan Ressam Muhammed Yalçın’a Yönelik Bir Araştırma” adlı makale Kerim LAÇINBAY ve Meliha YILMAZ tarafından kaleme alınmıştır. Araştırmada %70 çalışma gücü kaybı bulunan, 35-40 aralığında zeka bölümüne sahip olan ve görsel sanatlar alanında özel yetenekli olan Muhammed Yalçın’ın resimlerinin plastik değerler (tasarım ilke ve elemanları) açısından, sosyal gelişimine etkisi bakımından ve Bloom Taksonomisi’ne göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay (vaka) araştırması kullanılmıştır. Gecekondu evini bir sanat eserine dönüştüren Muhammed Yalçın’ın kâğıt, tuval, zemin ve duvar resimlerinden örnekler toplanmıştır. Vasisiyle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşme yapılmıştır. Muhammed’in ürettiği görsellerin iletişim becerisine ve sosyal yaşantısına katkısı olup olmadığı incelenmiştir. Üretilen resimler, plastik değerler bakımından ve Bloom Taksonomisi’nden faydalanılarak betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırmada, Yalçın’ın çalışmalarının estetik değerlere ve özgün niteliklere sahip olduğu, özetle sanatsal nitelikler taşıdığı, ifade ve iletişim aracı olarak kullandığı bu çalışmaların, sosyal gelişimine ve duygusal olarak rahatlamasına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Resimleri, Bloom Taksonomisi’ne göre incelendiğinde ise; bilişsel düzeyde ‘sentez’, duyuşsal düzeyde ‘örgütleme’ ve psikomotor düzeyde ‘yaratma’ basamaklarına uygun çalışmalar ortaya koyabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Fatma ALTUN ve Hikmet YAZICI tarafından yürütülen “Türkiye’deki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik İhtiyaçları” adlı çalışma bu sayımızdaki son araştırma makalesidir. Çalışmada üstün yetenekli tanısı olan öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) alanında yaşadıkları sorunların ebeveyn görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca üstün yeteneklilerin PDR ihtiyaçlarında çocuğun yaş ve cinsiyet etkileşiminin etkisi, ebeveynlerin cinsiyetleri ve eğitim durumlarına göre algılanan problem durumlarında farklılaşma olup olmadığı da incelenmiştir. Araştırma grubunu, Türkiye’nin 12 bölgesinde yer alan 24 Bilim ve Sanat Merkezine (BİLSEM) kayıtlı öğrencilerin ebeveynleri arasından seçilen 606 kişi (320 anne ve 286 baba) oluşturmuştur. Veriler Bilgi Formu ve Üstün Yetenekliler için Problem Tarama Envanteri ile toplanmıştır. Bulgulara göre, ebeveynler çocuklarının kişisel özellikleri, okul yaşantıları ve aile ilişkileri alanlarında belirgin sorunlar yaşamaktadır. Ayrıca öğrencilerin PDR hizmetlerine duydukları ihtiyaçların çocukların yaş ve cinsiyet etkileşimine bağlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Yine ihtiyaçların türü konusunda ebeveyn cinsiyetine bağlı anlamlı farka rastlanmamışken, eğitim düzeyine dayalı fark tespit edilmiştir.

Bu sayımızda yer alan tek derleme çalışması Özgül ALDEMİR FIRAT ve Yasemin ERGENEKON tarafından kaleme alınan “Uygulamacılar İçin Özel Eğitimde Farklı Bir Bakış Açısı: Gömülü Öğretim” adlı makaledir. Çalışmada doğal öğretim yaklaşımına ve doğal öğretim yaklaşımının ortaya çıkış felsefesine ilişkin genel bir bilgi verilerek, doğal öğretim yaklaşımından biri olan gömülü öğretim sürecine ilişkin ayrıntılı bilgi sunulması amaçlanmıştır. Çalışmada gömülü öğretim sürecinin temel uygulama ilkeleri ve basamakları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Makalede farklı uygulamacılar tarafından, farklı özellikteki çocuklara farklı davranışların öğretimine yönelik planlanan gömülü öğretim araştırmalarına ilişkin bilgi verilmiştir. Gömülü öğretim sürecinin gelişimsel yetersizliği olan okulöncesi dönemdeki çocuklara, çocukların ailelerine ve öğretmenlerine sağladığı katkılar paylaşılmıştır. Ayrıca, çalışmada gömülü öğretimin etkililiğinin ve verimliliğinin incelendiği alanyazın üzerinde durularak uygulamacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Dergimizin zamanında çıkması ve niteliğinin artırılması için yoğun çaba harcayan Editörler Kurulu’nda yer alan çalışma arkadaşlarım Öğr. Gör. Dr. Meral Çilem ÖKCÜN-AKÇAMUŞ, Araş. Gör. Dr. Şeyda DEMİR, Araş. Gör. Dr. Zeynep BAHAP KUDRET ile Teknik Koordinasyon Sorumluları Araş. Gör. Gamze ALAK, Araş. Gör. Hatice AKÇAKAYA ve Araş. Gör. Cebrail KARADAŞ’a sizlerin huzurunda çok teşekkür ediyorum. Sonsuz enerjileri ve sabırları ile en zor zamanlarda bile çalışmalarımızı keyifli ve heyecanlı kılıyorlar.

Siz değerli okurlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize destekleriniz ve katkılarınız için bir kez daha teşekkür ediyorum ve süreçte de okur, yazar ve hakem olarak desteklerinizi ve katkılarınızı sürdürmenizi rica ederek saygılarımı sunuyorum. Güzel haberlerle önümüzdeki sayılarda buluşmak dileğiyle...

Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU